

HALLINTOVALIOKUNNAN LAUSUNTO 1/2001 vp

Valtioneuvoston kirjelmä ehdotuksesta neuvoston asetukseksi (euron väärentämisen torjunta)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunnan puhemies on 18 päivänä joulukuuta 2000 lähettänyt valtioneuvoston kirjelmän ehdotuksesta neuvoston asetukseksi (euron väärentämisen torjunta) (U 76/2000 vp) käsiteltäväksi suureen valiokuntaan ja samalla määrännyt, että hallintovaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Seppo Tanninen, valtiovarainministeriö
- lainsäädäntöneuvos Sanna Heikinheimo, oikeusministeriö
- ylitarkastaja Jouko Huhtamäki, sisäasiainministeriö
- osastopäällikkö Urpo Levo, Suomen Pankki.

Lisäksi keskusrikospoliisi on antanut kirjallisen lausunnon.

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotuksen pääasiallinen sisältö

Euroopan unionin komissio on 26.7.2000 tehnyt ehdotuksen neuvoston asetuksesta euron väärentämisen torjunnasta. Ehdotuksen tarkoituksena on varmistaa korkeatasoinen euron väärentämisen torjunta. Asetuksen sisältö koskee erityisesti eurosetelien ja -metallirahan oikeudellisen suojan vahvistamista sekä väärentämistä koskevien teknisten ja tilastotietojen käsittelyn kattamista, operationaalisten ja strategisten tietojen käsittelyä sekä yhteistyötä ja keskinäistä avunantoa.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto pitää euron väärentämisen torjuntaa erittäin tärkeänä. Euron väärennyksen torjunta edellyttää yhteisön tason toimintaa, joten asetuksen antaminen on sinänsä perusteltua.

Ehdotus sisältää Europoliin ja sen toimintaan liittyen useita säännöksiä, joissa asetetaan velvollisuuksia Europolille tai jäsenvaltioille suhteessa Europoliin. Velvoitteiden asettaminen Europolille tai jäsenvaltioille suhteessa Europoliin on kuitenkin ala, josta EY:n perustamissopimuksen, johon asetusta perustuu, sijasta määrätään Euroopan unionista tehdyn sopimuksen oikeus- ja sisäasioita koskevan VI osaston määräyksissä poliisiyhteistyöstä ja oikeudellisesta yhteistyöstä rikosasiassa. Näin ollen valtioneuvosto pitää välttämättömänä, että perustamissopimuksen perusteella laadittavaan asetukseen ei sisällytetä unionisopimuksen alaan kuuluvia säännöksiä. Tämä ei kuitenkaan estä sitä, että perustamissopimuksen nojalla annettavassa asetuksessa todetaan Europolin roolista euron väärentämisen torjunnassa tämän tapahtuessa unionisopimuksen perusteella säädetyn Europol-

yleissopimuksen ja sen nojalla annettujen määräysten mukaisesti.

Asetuksessa ei myöskään tule velvoittaa jäsenvaltioita säätämään rangaistuksia luottolaitoksille, jotka laiminlyövät asetuksen mukaiset velvollisuudet. Rikosoikeus ei kuulu yhteisön toimivaltaan. Rangaistusten sijasta asetuksessa tulisi, kuten muussakin yhteisölainsäädännössä, vain velvoittaa kansallisesti säätämään hallinnollisista seuraamuksista.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Euroopan keskuspankin laatiman selvityksen mukaan euroalueella ilmeni vuonna 1999 miljoona seteliväärennystä. Suomessa vastaava luku oli noin 200 yksittäistä väärennettyä seteliä. Euroseteleiden ja -metallirahojen väärentämisriskiä lisää erityisesti euromääräisen rahan maantieteellisesti laaja käyttöalue ja rahan maailmanlaajuinen merkitys. Euron väärentämisen tehokas torjunta ei ole mahdollista yksittäisen EU:n jäsenvaltion toimin, vaan se edellyttää yhteisötason toimintaa.

Alkuperäinen asetusehdotus, joka perustuu EY:n perustamissopimukseen, sisälsi Europoliin ja sen toimintaan liittyen useita säännöksiä, joissa olisi asetettu velvollisuuksia Europolille tai jäsenvaltioille suhteessa Europoliin. Jäsenvaltioiden vastustuksen johdosta ehdotuksen käsittelyn kuluessa siitä on poistettu Europoliin liittyvät velvoittavat säännökset. Muutetussa muodossa asetusehdotus ei enää sisällä unionisopimuksen alaan kuuluvia säännöksiä. Näin ollen asetusehdotuksen hyväksymiselle ei valiokunnan käsityksen mukaan ole tältä osin estettä.

Asetusehdotuksen 6 artiklassa säädettäisiin luottolaitoksille ja muille ammattimaisesti käteisen rahan lajitteluun ja jakeluun osallistuville taholle velvollisuus poistaa liikenteestä väärennöksiksi tietämänsä setelit ja metallirahat sekä sellaiset rahat, joiden suhteen niillä on perusteltua aihetta olettaa, että ne ovat vääriä. Alkuperäiseen ehdotukseen sisältynyt säännös velvollisuudesta suorittaa erityisiä tarkastuksia on jäsenvaltioiden vaatimuksesta käsittelyn kuluessa

Valtioneuvosto katsoo, että tehokas euron väärentämisen torjunta edellyttää myös Europolin aktiivista roolia. Asetuksen rinnalle on perusteltua arvioida tarvetta laatia unionisopimuksen VI osastoon perustuva instrumentti, jossa määritellään Europolin tehtävät sekä tarvittaessa myös rangaistusmääräykset. Instrumentin tulisi olla puitepäätos, koska asiassa on edettävä nopeasti.

poistunut. Tämän vuoksi kansallisella sääntelyllä voidaan kytkeä pankit ja muut ammattimaisesti rahankäsittelyyn osallistuvat tahot rahanväärennösten torjuntaan, mikä valiokunnan mielestä on välttämätöntä. Tämä voi tapahtua esimerkiksi voimassa olevan lainsäädännön mukaisilla rahan käsittelyä koskevilla Suomen Pankin määräyksillä ja ohjeilla.

Asetuksen 6 artiklan mukaisen velvollisuuden laiminlyönnistä jäsenvaltioiden olisi säädettävä tehokkaita, oikeasuhtaisia ja vakuuttavia seuraamuksia. Alkuperäisen komission ehdotuksen mukaan jäsenvaltiot olisi velvoitettu säätämään velvollisuuksien laiminlyönnistä rangaistuksia. Jäsenvaltioiden vastustuksen vuoksi ehdotusta on sittemmin muutettu yhdenmukaiseksi muun yhteisölainsäädännön kanssa siten, ettei siinä velvoiteta säätämään rangaistuksia, vaan seuraamuksia. Asetusehdotuksen hyväksymiselle ei siten ole sen johdosta estettä, ettei rikosoikeus kuulu yhteisön toimivaltaan.

Rahanväärennöksistä ja siihen liittyvistä rikoksista säädetään rikoslain 37 luvun 1—7 §:ssä. Oikeushenkilön rangaistusvastuu ei voimassa olevan lain mukaan koske rahanväärennysrikoksia. Oikeusministeriössä valmisteltavana olevassa rikoslain 9 ja 37 luvun muuttamista koskevassa esityksessä on saadun selvityksen mukaan tarkoitus ehdottaa oikeushenkilön rangaistusvastuun ulottamista koskemaan rahanväärennöstä, törkeää rahanväärennöstä, lievää rahanväärennöstä, rahanväärennoksen valmistelua ja väärän rahan käyttöä. Kyseisen esityksen valmistelussa on myös otettu huomioon kansal-

lisen lainsäädännön saattaminen vastaamaan asetusehdotuksen 1 artiklaan sisältyvän rahan väärentämisen määritelmää.

Valiokunta kiinnittää huomiota vielä asetusehdotuksen toimivaltaisista kansallisista viranomaisista koskevaan artiklaan (2 artiklan b kohta). Asetuksessa on nimenomaan kysymys hallinnollisesta yhteistyöstä, jonka ulkopuolelle poliisi- ja oikeusviranomaisia ei voida jättää.

Lausunto

Lausuntonaan hallintovaliokunta kunnioittavasti ilmoittaa,

että asetusehdotus on sen käsittelyn aikana muuttunut niin, että valtioneuvoston kannasta ilmenevät ongelmakohdat ovat poistuneet ja

että valiokunta puoltaa asetusehdotuksen hyväksymistä muutetussa muodossa.

Helsingissä 8 päivänä helmikuuta 2001

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Matti Väistö /kesk
vpj. Pertti Turtiainen /vas
jäs. Nils-Anders Granvik /r
Rakel Hiltunen /sd
Lauri Kähkönen /sd
Kari Kärkkäinen /skl
Paula Lehtomäki /kesk

Hannes Manninen /kesk
Kirsi Ojansuu /vihr
Heli Paasio /sd
Aulis Ranta-Muotio /kesk
Pekka Ravi /kok
Petri Salo /kok
Kari Urpilainen /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ossi Lantto.